

*Храбан І. А., доктор політичних наук, доцент,
начальник кафедри Воєнно-дипломатичної
академії (м. Київ)*

В ЗНАЧЕННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ДІАГНОСТУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ ЗДІБНОСТІ ДО ВИВЧЕННЯ ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ МОВИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ВОЄННО-ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ

У статті на основі фонетичних особливостей португальської мови надано приклади тестових завдань для діагностування фонетичних лінгвістичних здібностей майбутніх фахівців воєнно-дипломатичної служби до аудіювання цієї іноземної мови.

Ключові слова: фонетичні здібності; аудіювання, фонетичні особливості; діагностування; фахівці воєнно-дипломатичної служби.

В статті на основі фонетических особенностей португальского языка представлены тестовые задания для диагностирования фонетических лингвистических способностей будущих специалистов воєнно-дипломатической службы к аудированию этого иностранного языка.

Ключевые слова: фонетические способности; аудирование; фонетические особенности; диагностирование; специалисты воєнно-дипломатической службы.

In the article on the basis of sound peculiarities of Portuguese the examples of test tasks to test the language aptitude of future military diplomats for listening comprehension of the phonetic foreign language aptitude have been represented.

Key words: phonetic aptitude; listening comprehension; phonetic peculiarities; testing; military diplomats.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших завдань при навчанні іноземній мові у Воєнно-дипломатичній академії є завдання навчання мові як засобу спілкування. Тому, коли у навчальному закладі на перший план при навчанні іноземній мові висувається завдання практичного оволодіння мови з метою виконання завдань за кордоном, проблема діагностування лінгвістичних здібностей під час складання абітурієнтом вступних іспитів, а потім – їх розвиток та формування – стає особливо актуальною. Лінгвістичні здібності в основному виявляються, виходячи з трьох сфер особливостей іноземної мови: фонетичної, лексичної та граматичної.

В даній статті пропонується розглянути поки лише фонетичні особливості португальської мови для виявлення здатності до аудіювання. Аудіювання – це не тільки прийом повідомлення, але й підготовка у внутрішньому мовленні реакції на почуте [1, с.10]. Володіння таким видом мовленнєвої діяльності дозволяє особі зрозуміти те, що їй повідомляють і адекватно реагувати на сказане, допомагає правильно сформулювати свою відповідь опоненту, що й є основою діалогічного мовлення. При цьому “аудіювання, хоч і займає, відповідно до деяких даних, 57% навчального часу, частіше за все

використовується лише в якості засобу навчання іншим видам мовленнєвої діяльності та аспектам мови...” [2, с.15].

Мета статті – на основі фонетичних особливостей португальської мови надати приклади тестових завдань для діагностування лінгвістичних здібностей майбутніх фахівців воєнно-дипломатичної служби до аудіювання цієї іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою розвитку навичок і вмінь, а також здатності до аудіювання займалися багато різних вітчизняних і зарубіжних учених. Психологи М.І. Жинкін, І.О. Зимня, О.О. Леонтьєв та ін. виявили психічні процеси, які складають основу аудіювання як мовленнєво-розумової діяльності. Філологи визначили специфіку аудіювання як виду мовленнєво-розумової діяльності (М.Л. Вайсбурд, М.І. Гез, І.Д. Морозова, Е.Г. Погосян тощо.); виявили труднощі, які виникають в процесі сприйняття та розуміння іноземної мови на слух і способи їх подолання (Н.В. Елукіна, І.Д. Морозова та ін.); виділили й описали основні види аудіювання (І.Л. Бім, І.А. Дехтер тощо.); розробили вправи для навчання аудіюванню (М.І. Гез, Н.В. Елукіна та ін.) та способи контролю сформованості цього вміня (М.Е. Брейгіна, П.В. Сисоєв тощо.); розробили теоретичні основи змісту і структури навчальних посібників з аудіювання (А.І. Черкашина та

ін.) і вимоги до текстів для аудіювання (Н.В. Елухіна, М.Г. Каспарова тощо).

Виклад основного матеріалу.

Основою є на попередньо виявлених лінгвістичних (у даному випадку фонетичних) особливостей португальської мови, спробуємо запропонувати тестові завдання для діагностування здібностей до аудіювання романських мов у кандидатів до вступу у Воєнно-дипломатичну академію (на прикладі португальської мови).

Особливість:

1. Португальські голосні **u** та **i** більш довгі під наголосом і менш довгі у ненаголошеному положенні. Короткі і довгі фонемі: [u] – [u:], [i] – [i:] [3, с. 26-27, 29-30].

Наприклад: mulata – uva, ditado – vida.

Способи та прийоми діагностування здібностей шляхом слухання, читання, написання:

1). Розрізнення коротких і довгих фонем на слух шляхом вибору відповіді серед запропонованих слів із цими фонемами.

2). Розпізнання слів із короткими і довгими фонемами шляхом розподілу їх у дві групи.

3). Виконання завдання типу “вірно / невірно” шляхом прослуховування слів із короткими і довгими фонемами та порівняння їх із запропонованими відповідями.

Приклади тестових завдань:

ТЗ № 1. Інструкція: прослухайте пари слів на незнайомій для вас мові. В одних словах голосні звуки короткі, а в інших – довгі. Позначте короткі звуки [u] та [i] знаком (–), а довгі [u:] та [i:] – знаком (+).

Наприклад, у звукозапису ви чуєте: “tiiiinto – tijolo”.

У бланку слід позначити: tinto (+) – tijolo (–)

uma (–) – filme (–), tutor (–) – tumba (–),
uva (–) – gordo (–), túnel (–) – trigo (–),
fábula (–) – tule (–), luta (–) – rabo (–),
último (–) – vida (–), fato (–) – matinada (–),
fita (–) – sifão (–), máxima (–) – rim (–),
significar (–) – bife (–), sim (–) – vidraça (–).

ТЗ № 2. Інструкція: прослухайте слова із довгими [u:] та [i:] і короткими голосними звуками [u] та [i] на незнайомій для вас мові. Позначте слова із довгими звуками цифрою (1), а слова із короткими звуками цифрою (2).

Наприклад, у звукозапису ви чуєте: “tuuurfа, tatu, viiida, sineiro”.

У бланку слід позначити: turfa (1), tato (2), vida (1), sineiro (2).

Vi, biônica, suéter, tuna, ufanar, timbre, suma, tigre, prontidão, incerteza, enigma, junta, rum, rugir, rural, inerme fritar, frágil, fita, nu, surdez, pregar, sul, resto, mano, ribeira.

ТЗ № 3. Інструкція: прослухайте слова із довгими і короткими звуками на незнайомій для вас мові. При виконанні кожного завдання порівняйте прослухане у звукозаписі із тим, що написано у бланку, та виберіть правильну відповідь, поставивши позначку біля відповідної літери: А – так або Б – ні.

Наприклад, у звукозапису ви чуєте: 1. “uuuume”

У бланку читаєте:

nime – короткий

А – так.

Б – ні.

Слід вибрати відповідь Б. Позначте її таким чином: Б – ні .

1. buaca – короткий 2. funda – короткий

А – так. А – так.

Б – ні. Б – ні.

3. prática – довгий 4. instar – довгий

А – так. А – так.

Б – ні. Б – ні.

5. rusga – довгий 6. tira – короткий

А – так. А – так.

Б – ні. Б – ні.

Особливість:

2. У португальській мові існують дифтонги. Деякі дифтонги португальської мови: [ai], [oi], [i], [eu], [iu], [i], [u], [u], [u], [u], [u] [4, с. 29-30, 59; 5. с.15-16]: sai, foi, piada, céu, rio, fiel, quarto, quota, fui, poeta.

Способи та прийоми діагностування здібностей шляхом слухання, читання, написання:

1). Впізнання почутих дифтонгів шляхом вибору правильної відповіді серед запропонованих.

2). Диференціація дифтонгів шляхом підтвердження однієї з альтернативних відповідей.

Приклади тестових завдань:

ТЗ № 1. Інструкція: прослухайте слова із дифтонгами. У кожному завданні підкресліть почуте слово.

Наприклад, у звукозапису ви чуєте “quota”. Виконуєте завдання: 1. Dois, ruído, soar quota, liceu, quotidiano, quatro, uela, criar.

Слід підкреслити: quota.

1) “ai”

Питання педагогіки

boi, peixe, pai, azuis, lei
 2) “oi□”
 feito, ruivo, baile, herói, leitura
 3) “i□a”
 curiosa, bienal, dieta, diário, diurno
 4) “eu□”
 causa, museu, saudade, navio, Europa
 5) “iu□”
 partiu, casau, jubileu, frio, apogeu
 6) “i□ε”
 vitorioso, fiado, ciúme, Viena, miólos
 7) “u□a”
 suave, poema, suavidade, moinho, quatro
 8) “u□o”
 quadro, voador, arruela, guarda, moer
 9) “u□i”
 possuir, dualismo, sueco, quotidiano,
 moeda

10) “u□ε”
 povoar, Sueste, ruínas, quotizar, guarita.

ТЗ № 2. Інструкція: прослухайте слова із дифтонгами на незнайомій для вас мові. У завданні визначте слово, якщо воно не звучало у звукозапису. Позначте правильну відповідь, поставивши позначку □ біля відповідної літери: А – так або Б – ні.

Наприклад, у звукозапису ви чуєте “flea, flia, flaia, flau, flou, flei, floi, flai, flua “. Виконуєте завдання:

1. Flaia
 А – так.
 Б – ні.

Слід вибрати відповідь А. Позначте її таким чином: А – так □.

1) “pai, mais, baile, sai, vai, casais, baixo, cais”

caixa
 А – так.
 Б – ні.

2) “girassóis, noiva, noite, depois, heróis, coisa, espanhóis”

depois
 А – так.
 Б – ні.

3) “causa, pausa, Bissau, aula, casau, mau, pau, Cáucaso”

aula
 А – так.
 Б – ні.

4) “eu, meu, chapeu, museu, liceu, bebeu, jubileu, teu”

seu
 А – так.
 Б – ні.

5) “viu, riu, partiu, tio, sorriu, abriu, frio”

navio
 А – так.
 Б – ні.

6) “democracia, guia, via, apatia, tia, carestia, azia, dinastia, fatia”

tia
 А. так.
 Б. ні.

7) “suavidade, coalhado, assoalhar, soalhado, voador”

soalhado
 А – так.
 Б – ні.

8) “sueco, duelo, ruela, Sueste, moeda, poeta, dueto, poema”

arruela
 А – так.
 Б – ні.

А – так.
 Б – ні.

А – так.
 Б – ні.

3. Приголосний [r] у португальській мові (звучить як розкотисте *pp* на початку слова, в середині слова перед **m, n, l**, після **n** та під час здвоєння **rr**) протиставляється приголосному [□] (звучить як український *p* в інших випадках) [3, с. 53-54; 4, с.13-14].

Наприклад : lar – parra, parada – ruim, abril – turma (turno, orlado, tenro)

Способи та прийоми діагностування здібностей шляхом слухання, читання, написання:

1). Впізнання різного звучання приголосного **r**.

Приклади тестових завдань:

ТЗ № 1. Інструкція: прослухайте пару звуків та слова із цією парою звуків.

[□] (нагадує послаблене українське **p**) – [r] (є вібруючим)

Наприклад, ar – russo

У кожній парі слів виявіть вібруючий звук [r] та відповідно поставте знак + у першій чи другій колонці таблиці.

ar	burla
rapaz	estudar
barato	barro
rumo	verdure
urro	mar
futuro	vernal
firma	livro
rabo	para
lavar	alarme

Висновки. Успішність іншомовного спілкування в першу чергу залежить від сукупності вмінь правильно сприйняти інформацію на слух.

Аудіювання є одним із найбільш складних видів мовленнєвої діяльності, оскільки в аудитора відсутня можливість регулювати свою діяльність: повторити відтворення озвученого тексту, зменшити темп мовлення, перервати надходження

Питання педагогіки

інформації, зробити паузу та скористатися довідковою літературою. Воно також викликає швидке стомлення та відключення його уваги, оскільки вимагає напруження психіки.

Способи та прийоми діагностування фонетичних здібностей майбутніх фахівців воєнно-дипломатичної служби до вивчення португальської мови можуть бути такими:

1). Розрізнення коротких і довгих фонем на слух шляхом вибору відповіді серед запропонованих слів із цими фонемами.

2). Розпізнання слів із короткими і довгими фонемами шляхом розподілу їх у дві групи.

3). Виконання завдання типу “вірно / невірно” шляхом прослуховування слів із короткими і довгими фонемами та

порівняння їх із запропонованими відповідями.

4). Впізнання почутих дифтонгів шляхом вибору правильної відповіді серед запропонованих.

5). Диференціація дифтонгів шляхом підтвердження однієї з альтернативних відповідей.

6). Впізнання різного звучання приголосного **r**.

Перспективи подальших досліджень.

На основі основних лексичних та граматичних особливостей португальської мови можна розробити комплекс тестових завдань та експериментально підтвердити методику діагностування лексичних та граматичних здібностей до вивчення португальської мови в абітурієнтів Воєнно-дипломатичній академії.

Література

1. Обдалова О. А. Аудирование как средство обучения иноязычному общению студентов естественнонаучных факультетов на начальном этапе: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / О. А. Обдалова. – Томск, 2004. – 209 с.

2. Клобукова Л. П. Лингводидактические основы обучения иностранных студентов-нефилологов гуманитарных факультетов речевому общению не профессиональные темы: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Л. П. Клобукова. – М., 1995. – 394 с.

3. Голубева Е.Г. Фонетика португальского языка. Вводный курс: Для ин-тов и фак. иностр. яз. / Е.Г. Голубева. – М.: Высш. школа, 1981. – 119 с.

4. Никонов Б.А. Грамматика португальского языка. Практический курс: Для ин-тов и фак. иностр. яз. / Б.А. Никонов. – М.: Высш.школа, 1981. – 263с.

5. Relvas J.M. Gramática portuguesa. Exercícios graduados / J.M. Relvas – Porto: Machado & Ribeiro, 1974. – 270 p.